

Анна ЧЕПУР,
юрист Gryphon Investment Consulting Group

Ліцензування страхових компаній: практичні аспекти

Страховий ринок продовжує залишатися одним з інформаційно закритих сегментів ринку фінансових послуг України. Важливим фактором відкритості страхового ринку має стати створення офіційних джерел інформації, за прикладом банківського сектору, що забезпечило б повноцінність розкриття та доступність інформації на ринку як щодо кожного страховика окремо, так і разом, у тому числі за окремими рейтинговими показниками, як-то:

- рейтинг стійкості;
- рейтинг стабільності;
- рейтинг прозорості;
- рейтинг ризиковості та ін.

Все більшої актуальності набуває практичне запровадження нових законодавчих норм, що сприятимуть зростанню конкурентоспроможності українських страховиків та підвищенню надійності. Адже ключовим завданням є досягнення страховим ринком якісно нового рівня в забезпеченні страхового захисту громадян.

Зауважимо, що контроль за додержанням страховиками норм законодавства, в тому числі спеціального законодавства, державне регулювання та нагляд за страховою діяльністю здійснює Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України (надалі – Держфінпослуг).

Ліцензування страхової діяльності відбувається згідно з Ліцензійними умовами провадження страхової діяльності, що встановлюють обов'язкові вимоги, яким має відповідати страховик як на день отримання ліцензії, так і під час провадження страхової діяльності протягом її дії.

Законодавчо встановлені вимоги, що висуваються до страховика, можна виокремити в основні блоки, а саме:

I. Вимоги щодо організаційно-правової форми та предмета діяльності страховика:

- страховик має бути створеним в організаційно-правовій формі акціонерного, повного, командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю;
- учасників страховика повинно бути не менше трьох;
- предметом безпосередньої діяльності страховика може бути лише страхування, перестрахування і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням;
- установчі документи страховика повинні відповідати вимогам законодавства з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про страхування»;
- інформація про страховика має бути внесена до Державного реєстру фінансових установ Держфінпослуг.

II. Вимоги щодо забезпечення платоспроможності страховика:

- наявність сплаченого статутного капіталу та гарантійного фонду страховика;
- створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;
- перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

III. Вимоги до розміру та порядку формування статутного фонду страховика:

- мінімальний розмір статутного фонду страховика, який займається видами страхування, іншими, ніж страхування життя, встановлюється в сумі, еквівалентній 1 млн. євро, а страховика, який займається страхуванням життя, – 1,5 млн. євро за обмінним курсом валюти України;
- вартість чистих активів страховика, створеного у формі

акціонерного товариства або товариства з додатковою відповідальністю, після закінчення другого та кожного наступного фінансового року має бути не меншою від зареєстрованого розміру статутного фонду страховика;

- статутний фонд страховика повинен бути сплачений виключно в грошовій формі, за винятком випадку формування статутного фонду страховика цінними паперами, що випускаються державою, за їх номінальною вартістю в порядку, визначеному Держфінпослуг, але не більше ніж 25 відсотків від загального розміру статутного фонду;

• забороняється використовувати для формування статутного фонду векселі, кошти страхових резервів, бюджетні кошти, а також кошти, одержані в кредит, позику та під заставу, і вносити нематеріальні активи;

- загальний розмір внесків страховика до статутних фондів інших страховиків України не може перевищувати 30 відсотків його власного статутного фонду, в тому числі розмір внеску до статутного фонду окремого страховика не може перевищувати 10 відсотків, за винятком страховика, який здійснює види страхування, інші, ніж страхування життя, у разі здійснення ним внесків до статутного фонду страховика, який здійснює страхування життя.

IV. Вимоги до страхових резервів страховика:

- формування резерву збитків та забезпечення його ліквідного розміщення;
- запровадження формування і ведення обліку технічних резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя;
- створення і ведення обліку резервів для страхування життя, зокрема, довгострокових зобов'язань (математичні резерви) та належних виплат страхових сум;

- формування, облік і розміщення страхових резервів у порядку та на умовах, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування» і відповідними нормативно-правовими актами.

V. Вимоги до:

- затвердження та реєстрації в Держфінпослуг правил страхування за кожним видом страхування окремо;

- дотримання умов забезпечення платоспроможності страховика;

- здійснення страхових виплат і виплат страхового відшкодування згідно з договором страхування на підставі заяви страхувальника (його правонаступника або третіх осіб, визначених умовами страхування) і страхового акта (аварійного сертифіката);

- укладення договору перестраховування, якщо страхова сума за окремим об'єктом страхування перевищує 10 відсотків суми сплаченого статутного фонду, сформованих вільних резервів та страхових резервів.

Варто пам'ятати й про вимоги до страховика щодо провадження діяльності з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Так, у 2004 році розпорядженням Держфінпослуг було затверджено Ліцензійні умови провадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та встановлено обов'язкові до виконання страховиками вимоги для отримання ліцензії на право провадження страхової діяльності з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Розглядаючи це питання, варто виокремити основні вимоги до страховика:

I. Вимоги до діяльності страховика:

- провадити не менше двох років страхову діяльність з добровільного страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту та/або страхування наземних транспортних засобів або на ринку обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів;

- страховики – члени Моторного (транспортного) страхового бюро України (надалі – МТСБУ) зобов'язані щорічно разом з

річною звітністю надавати до Держфінпослуг підтвержену дирекцією МТСБУ довідку про відсутність заборгованості щодо внесків, відрасувань з премій та інших платежів до МТСБУ за формою, встановленою президією МТСБУ;

- не мати невиконаних заходів впливу Держфінпослуг, термін виконання яких настав.

II. Вимоги щодо забезпечення платоспроможності страховика:

- мати перевищення фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів) над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності не менше ніж на 25 відсотків, але не менше ніж 1 млн. євро за офіційним валютним курсом на дату розрахунку зазначених показників;

- вартість чистих активів заявника, створеного у формі акціонерного товариства або товариства з додатковою відповідальністю, має бути не меншою від зареєстрованого розміру статутного фонду страховика відповідно до вимог, визначених Ліцензійними умовами провадження страхової діяльності.

III. Вимоги щодо опрацювання претензій на всій території України. Страховик зобов'язаний:

- забезпечити прийняття, облік та зберігання повідомлень учасників дорожньо-транспортних пригод (надалі – ДТП) цілодобово за номером безкоштовної багатоканальної телефонної лінії страховика про їх учасників та обставини з метою фіксації повідомлення і надання учасникам ДТП первинної інформації про порядок урегулювання збитків та для вчинення страховиком необхідних дій;

- забезпечити виконання функцій щодо урегулювання подій, що мають ознаки страхових випадків за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, на всій території України, для чого страховик має право створювати власні підрозділи та/або залучати інших страховиків, які є членами МТСБУ, та/або осіб, уповноважених проводити розслідування страхових випадків (аварійних комісарів);

- розмістити інформацію про забезпечення виконання зобов'язань, передбачених вище, на власному сайті;

- подати до Держфінпослуг інформацію щодо укладених дого-

ворів про врегулювання збитків з іншими особами.

IV. Вимоги щодо забезпечення виконання зобов'язань перед МТСБУ. Страховик зобов'язаний:

- забезпечити фінансове виконання своїх зобов'язань перед МТСБУ в порядку, визначеному статутом МТСБУ (гарантією банку або іншої фінансової установи), на весь період свого членства в МТСБУ та до закінчення зобов'язань після його припинення;

- розмір фінансового забезпечення має становити суму, визначену та затверджену МТСБУ;

- сплатити до фонду захисту потерпілих гарантійний внесок у визначеному розмірі та сумі, встановленій і затвердженій МТСБУ (не менше ніж 100 000 євро);

- після отримання ліцензії вести облік отриманих страхових платежів та забезпечувати розміщення коштів страхових резервів за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів станом на кожний день.

Зауважимо, що Держфінпослуг своїми нормативно-правовими актами може встановлювати й додаткові вимоги до вже існуючих умов провадження окремих видів страхування шляхом прийняття розпорядчих актів. Адже контроль за додержанням ліцензійних умов є складовою виконання Держфінпослуг державного регулювання та нагляду за страховою діяльністю і здійснюється шляхом виїзних і безвиїзних перевірок, у тому числі тематичних і зустрічних перевірок, що проводяться відповідно до нормативно-правових актів, затверджених Держфінпослуг.

Аналізуючи норми законодавства, які регулюють діяльність страховиків, варто зазначити, що вимоги, встановлені до страховиків, характеризуються низкою особливостей, обумовлених правовим статусом страхової компанії як фінансової установи. Кожна компанія має можливість провести аналіз відповідності наведеним вимогам. Це дозволить бути впевненими у тому, що у разі відповідності переліченим критеріям компанія уникне певних ризиків, а за умов участі у рейтингуванні займе достойне місце серед рівних. ■